

Hur kan regeringens val av biståndsländer förklaras?

År 2007 bestämde den nya svenska regeringen att biståndet skulle omstruktureras genom den sk landfokuseringsprocessen. Den innebar bl a att färre länder skulle ges bistånd. I den här artikeln visas vilka faktorer som var avgörande för vilka länder som valdes ut i denna process. Den faktor som tycks ha haft störst inflytande i valet av länder är huruvida landet ifråga har haft ett biståndssamarbete med någon av de internationella organisationer som är kopplade till de fyra regeringspartierna. Då ökade nämligen sannolikheten att få fortsatt svenskt bistånd dramatiskt.

ROBERT KRON
har en masterexamen i nationalekonomi från Uppsala universitet och är för tillfället verksam som forskningsassistent på SLU Uppsala.
Robert.Kron@slu.se

Bistånd har länge varit ett hett debatterat ämne och fortsätter att engagera såväl politiker som forskare och allmänhet. Det finns en litteratur som visar att bistånd under vissa förhållanden fungerar (Burnside och Dollar 2000; McGillivray 2003); andra studier kommer dock fram till att biståndet överlag inte lyckas nå angivna mål (Easterly m fl 2004; Segerfeldt 2011). Ytterligare andra försöker ange hur biståndet bör fördelas för att göra störst nytta (Collier och Dollar 2001, 2002). Det finns också en litteratur som försöker förklara på vilka grunder bistånd faktiskt ges. Viss forskning tyder på att det främst ges för att bekämpa fattigdom, medan annan forskning påvisar politiska och strategiska grunder för biståndsgivande (Alesina och Dollar 2000; Kuziemko och Werker 2006). Mot denna bakgrund är det intressant att försöka utröna på vilka grunder svenskt bistånd ges.

Sverige började ge bistånd 1962, och alltsedan dess har det huvudsakliga målet varit att minska fattigdomen, vilket ansågs kunna ske genom ökad inhemsk produktion samt demokratisk och social utveckling. Initialt fanns samarbeten med sju länder. Detta var i linje med Regeringens proposition (1962:100), som just förordade ett mindre antal samarbetsländer samt att biståndsarbetet endast skulle genomföras inom ett fåtal sektorer där Sverige hade specialkunskaper – allt för att vara så effektiv som möjligt i fattigdomsbekämpningen.

Sedan dess har både antalet mottagarländer och sektorer som Sverige är verksamt inom vuxit. I mitten av 1990-talet hade Sverige någon form av biståndsverksamhet i 100-125 länder. Detta stora antal samarbetsländer föranledde OECD (2000, 2005a) att kritisera Sverige för ett bistånd spritt över alltför många länder och sektorer, något som ansågs minska biståndets effektivitet. Emellertid är det inte bara Sverige som har haft problem med just spretigt bistånd (Odén och Wohlgemuth 2010). Denna insikt ledde fram till 2005 års Parisdeklaration (OECD 2005b), då alla biståndsgivare

och biståndstagare möttes och beslutade att arbeta för ett mer effektivt och riktat bistånd. Det innebar i detta sammanhang att varje givares bistånd skulle gå till färre sektorer och färre samarbetsländer samt att varje givares komparativa fördelar skulle identifieras. Tanken var att detta på sikt skulle åstadkomma en arbetsfördelning som sparade resurser både för samarbetsländerna och givarna (Regeringskansliet 2007a). Mot bakgrund av överenskommelsen beslutade den svenska regeringen 2007 att omorganisera det svenska biståndet för att uppnå Parisdeklarationens krav. Detta arbete döptes till landfokuseringsprocessen.

Huvuddelen av det material som användes i landfokuseringsprocessen är i dag antingen hemligstämplat eller ännu inte genomarbetat av Utrikesdepartementet (UD). Detta gör att det inte är möjligt att få åtkomst till det originalmaterial som användes i processen. Det finns dock en kort sammanfattning av processen (Regeringskansliet 2007a) samt ett dokument som listar ett tjugotal indikatorer som anses viktiga i valet av samarbetsländer (Regeringskansliet 2007b). I sammanfattningen förklaras hur dessa variabler ska ha använts för att utvärdera det samarbete Sverige tidigare hade haft med 67 länder och för att minska det totala antalet bilaterala samarbetsländer till 33 stycken. Hur processen genomfördes eller vilka indikatorer som var viktigast nämns dock inte.

Med denna bakgrund samt med tanke på att bistånd kan ges till länder på politiska och strategiska grunder, är syftet i den här artikeln först och främst att indikera vilka eller vilken av de av UD nämnda indikatorerna som har varit viktiga när beslutet om landfokuseringen togs. Utöver detta inkluderas även det politiska perspektivet i de statistiska testerna för att bättre förstå valet av länder.

1. Landfokuseringsprocessen

De 33 valda länderna är indelade i tre primära målgrupper för svenskt bistånd i framtiden. Den första gruppen (långsiktigt bistånd) innehåller tolv länder från Afrika som behöver stöd för att uppnå FN:s millenniemål fram till 2015. Den andra gruppen (postkonfliktbistånd) innehåller också tolv länder. Denna grupp består av länder som tidigare har drabbats av eller är drabbade av väpnad konflikt och därför behöver extra stöd i sin uppbyggnadsprocess. Den sista undergruppen (östeuropeiskt reformbistånd) består av nio länder och innebär ett fokus på reformer i Östeuropa för att underlätta det europeiska samarbetet.

I sammanfattningen från UD nämns också att det ökade fokuset på Afrika och Östeuropa betyder att Sverige minskar biståndssamarbetet med de flesta länderna i Latinamerika och Asien, eftersom utvärderingen har visat att Sverige inte kan bidra lika effektivt i dessa områden. Dessutom innebär minskningen av antalet länder från 67 till 33 att större resurser finns att tillgå per land, vilket gör att ett djupare samarbete kan utvecklas med de valda 33 länderna (Regeringskansliet 2007a).

Emellertid finns i detta, ett av få officiella dokumentet från landfokuseringsprocessen, ingen information om hur urvalsprocessen genomfördes. Materialet innehåller endast en lista på vilka indikatorer som har ansetts viktiga samt vilka länder som sedan valdes. Som tidigare påpekats användes ca 20 indikatorer i omorganisationen av biståndet, varav vissa uppges ha varit mer viktiga än andra. Vilka dessa mer inflytelserika variabler var nämns dock inte (Regeringskansliet 2007a).

2. Studiens tillvägagångssätt

För att fånga vilka variabler som hade inverkan på den svenska landfokuseringsprocessen 2007 appliceras en binär logit-modell, vilket innebär en regression där den beroende variabeln (Y) endast består av två svarsalternativ. Detta upplägg är passande då jag är intresserad av om ett land tilldelas svenskt bistånd efter 2007 års landfokuseringsprocess eller inte. De oberoende, eller förklarande, variablerna består av de indikatorer som är omnämnda i UD:s sammanfattning av landfokuseringsprocessen (Regeringskansliet 2007a, 2007b) samt en politisk variabel, som förklaras nedan.

I studien används tvärsnittsdata från 144 länder, vilket var alla de länder som 2006 fick bistånd och som därför antas ha varit möjliga samarbetspartner för Sverige när biståndet omstrukturerades. Här antas att Sverige inte hade några incitament att ge bistånd till länder som inte fick bistånd 2006. Alla data härstammar därför från år 2006, om inget annat anges.

Som sagts tidigare är emellertid inte UD villigt att dela med sig av det material som användes under utredningsprocessen. Därför har jag samlat in data från internationellt välkända databaser utifrån de 25 indikatorer som användes i landfokuseringsrapporten. Tyvärr kan vissa av dessa 25 indikatorer inte återskapas, då de var av typen ”relativ över/underfinansiering” (Regeringskansliet 2007b, s 3). Om ett land vid ett visst tillfälle var över- eller underfinansierat beror på hur detta mättes och värderades och uppgifter om dessa ting saknas. Jag har dock samlat in data för alla de variabler, totalt 18 stycken, som antingen går att finna i internationella databaser eller som jag har kunnat återskapa efter egen tolkning.

Via Världsbankens (2006) internationella databas har jag samlat in data på BNP per capita, kvinnlig läskunnighet, barnadödlighet, mänskligt utvecklingsindex (HDI), gini-koefficienten (som mått på inkomstjämlighet), ett mått på institutionell kvalitet (CPIA) samt ett mått på biståndsberoende (bistånd/BNP). Förutom dessa indikatorer används även ett mått på korruptionsnivån (CPI) från Transparency International (2006), ett demokratiindex som mäter den demokratiska nivån i landet (från The Economist Intelligence Unit 2006) samt ett mått på demokratisk utveckling 2002-06 från Freedom House (2002, 2006). Därutöver nämner UD även mänskliga rättigheter. Där använder jag mig av Gibney och Woods (2010) mått, kallat den politiska terrorskalen, som baseras på Amnesty Internationals årliga rapporter och på data från det amerikanska utrikesdepartementet.

Svenska relationer och förbindelser med biståndsländer anses av UD också vara viktiga indikatorer på hur Sverige kan bidra till ett mer effektivt bistånd. I sammanfattningsdokumentet nämns två frågor, nämligen: ”Hur Sverige kan bidra?” samt ”Vilka komparativa fördelar har Sverige i jämförelse med andra givare?”. Tyvärr är det inte tydligt vilka specifika variabler som används för att mäta detta. För att fånga dessa två samband skapar jag därför ett antal relationsvariabler som torde fånga både hur Sverige kan bidra samt svenska komparativa fördelar. Först och främst används storleken på den svenska exporten som en proxy för svensk expertis i mottagarlandet. Därutöver inkluderar jag ett mått på hur många år Sverige har haft biståndssamarbete med land x , storleken på det svenska biståndet till land x i miljoner kronor samt hur stor del av landets totala bistånd som kommer från Sverige.

Jag använder även en variabel på hur många biståndsgivare som finns i varje biståndsmottagarland 2009, då ett av Parisdeklarationens mål var att minska antalet biståndsgivare per land för att ge ett större monetärt fokus från varje givare i de länder där de arbetar. För att uppfylla Parisdeklarationen borde då Sverige välja länder där ett färre antal givare redan finns, allt annat lika.

Slutligen skapas, på basis av Alesina och Dollar (2000) samt Kuziemko och Werker (2006), även en politisk variabel, utöver de av UD valda indikatorerna som jag har lyckats återskapa. Denna variabel baseras på att samtliga av de fyra partier som var involverade i den svenska biståndsomläggningen (Moderaterna, Centerpartiet, Folkpartiet och Kristdemokraterna) har organisationer knutna till partiet som arbetar med demokratiskt bistånd. Dessa organisationer är del av det svenska biståndet och får sin finansiering från SIDA. Genom den ytterst nära relationen mellan partierna och deras biståndsorganisationer skapas möjligtvis incitament för partierna att gynna de länder där den egna biståndsorganisationen arbetar, t ex om de anser dessa organisationers relationer vara bättre än de officiella svenska biståndsrelationerna. För att fånga detta sammanhang används en indikator-variabel (dummy) som mäter huruvida de 144 biståndsmottagarländerna har ett samarbete med något av partierna genom deras internationella organisationer.

I tabell 1 återfinns genomsnittsvärden för de variabler jag använder i min statistiska analys. Den första kolumnen omfattar alla världens biståndsmottagarländer under 2006. Den andra kolumnen omfattar de länder som Sverige hade biståndssamarbete med under 2006, innan biståndet omorganiserades, medan kolumn tre inkluderar de länder som Sverige har samarbete med efter omorganisationer av biståndet. Antalet länder varierar beroende på vilken variabel som mäts.

Det kan konstateras att Sverige efter omorganisationen av biståndet i genomsnitt har ett starkare fokus på fattigare länder som har en marginellt högre institutionell kvalitet, mindre korrupktion, mer demokratiskt styre och ett starkare skydd för mänskliga rättigheter än tidigare. Dessa föränd-

Tabell 1
Deskriptiv statistik

Variabel	Genomsnitt, alla världens biståndsmottagare 2006	Genomsnitt, svenska biståndsmottagare före 2006	Genomsnitt, svenska biståndsmottagare efter 2006	Min	Max
BNP per capita, USD	2 120 (2 266)	1 247 (1 249)	963 (997)	130	10 417
Barnadödlighet per 1 000 födda	66,8 (58)	84,7 (64)	104,6 (71)	2	233
Kvinnlig läskunnighet i %	77,4 (27,6)	72,8 (27,4)	63,4 (30,2)	18	100
Gini-koefficient	43,6 (8,5)	43,3 (9,7)	41,8 (8,3)	28	74
HDI	0,64 (0,15)	0,60 (0,16)	0,55 (0,18)	0	1
CPIA	3,1 (0,5)	3,1 (0,4)	3,1 (0,4)	2	4
Korruptionsindex	3 (1)	2,8 (0,8)	2,6 (0,4)	2	7
Demokratiindex	4,7 (1,8)	5,1 (1,5)	5 (1,3)	1	10
Demokratisk utveckling	3,8 (1,7)	4 (1,4)	4,1 (1,2)	1	7
Mänskliga rättigheter	3,1 (1,0)	3,1 (1,0)	3,2 (1)	1	7
Svensk export i mkr	1 003 (-2767)	1 537 (-3817)	673 (-1794)	0	20 712
Bistånd som andel av BNP	6 (10,2)	7,5 (11,2)	11,8 (14,2)	0	86,7
Antal år som svensk biståndsmottagare	19,9 (12,8)	25,7 (11,4)	25,8 (11,8)	0	45
Storleken på svenskt bistånd	11,4 (32)	24,4 (45,2)	39,8 (58)	0	276
Svenskt bistånd som andel av allt bistånd	0,02 (0,04)	0,04 (0,04)	0,05 (0,04)	0	0,20
Antal biståndsgivare 2009	15,4 (6,5)	20,1 (3,3)	20,6 (1,8)	0	23
Hur mycket bistånd landet fick 2006 i mkr	536,8 (1263)	1 009,6 (1050)	976,2 (1376,8)	0	11 556
Politisk indikator	0,2 (0,4)	0,3 (0,5)	0,4 (0,5)	0	1

Anm: Standardavvikelser anges i parenteserna.

Källor: UNDP (2006), Transparency International (2006), SCB (2006), Economist Intelligence Unit (2006), Freedom House (2002, 2006), Gibney and Wood (2010), OECDs databaser DAC och CRS, Världsbanken (2006) samt de fyra partiernas biståndsorganisationer: Jarl Hjalmarsson-stiftelsen, Centerpartiets Internationella stiftelse, Swedish International Liberal Centre och Kristdemokratiskt Internationellt Center.

ringar tyder på att omorganisationen av svenskt bistånd tycks ha influerats av de forskningsresultat som anför att just dessa attribut hos ett mottagarland är nödvändiga för ett framgångsrikt arbete mot minskad fattigdom (Collier och Dollar 2001). Samtidigt förändrades den politiska variabeln, som indikerar om politikerna har något egenintresse i ett specifikt land, markant när biståndet omorganiserades.

Bland de av UD valda indikatorerna finns det vissa som, i regressionsanalys, lider av multikollinearitet: de korrelerar både starkt med varandra och med den beroende variabeln. Variabeln HDI består av BNP, läskunnighet och hälsoaspekter, vilka redan finns med som förklarande variabler. För att undvika multikollinearitetsproblem utesluts därför BNP, barnadödlighet

och läskunnighet i den senare analysen, då dessa bör fångas av HDI. Inga av de övriga variablerna lider dock av multikollinearitet. Härnäst redovisas resultaten av en regressionsanalys med dessa variabler, som klargör vilken inverkan de har haft.

3. Vad påverkade valet av biståndsländer?

Det kan antas att valet av länder i de tre undergrupperna långsiktigt bistånd, postkonfliktbistånd samt östeuropeiskt reformbistånd påverkades olika starkt av de olika variablerna. Det vore därför idealiskt att dela upp den beroende variabeln i tre undergrupper. En sådan struktur ger emellertid en beroende variabel med maximalt tolv mottagarländer, vilken skulle vara ytterst känslig för avvikelser i datamaterialet. Därför utvärderas alla länder tillsammans. under antagandet att alla biståndsmottagande länder år 2006 hade lika stor chans att få svenskt bistånd som något annat bistånd, oavsett vilken undergrupp de tillhörde.

Vilka faktorer påverkade landfokuseringsprocessen?

Jag använder mig av logit-regressioner, som är lämpliga när den beroende variabeln är binär (0 eller 1). Därigenom kan sannolikheten att något inträffar mätas, i detta fall sannolikheten att Sverige ger bistånd till ett visst land beroende på ett antal förklarande variabler. Resultaten i följande tabeller anges i form av oddskvoter, som anger oddsen för att en grupp är framgångsrik i relation till oddsen för att en annan grupp är det.¹ I tabell 2 presenteras resultat för fyra regressionsmodeller.

Modellen i kolumn (1) omfattar samtliga de indikatorer, som jag lyckats åter skapa, som har omnämnts vara viktiga variabler i UD:s sammanfattning. Majoriteten av variablerna är inte statistiskt signifikanta. De indikatorer som genererar signifikanta resultat och som kan anses ha varit viktiga i omorganisationen av svenskt bistånd är HDI, demokratiindex samt de svenska exportrelationerna. Bland dessa tycks demokratin i landet ha varit den viktigaste. Exporten har intressant nog en negativ inverkan på svenskt biståndssamarbete – sannolikheten att få svensk bistånd minskar ju större export Sverige har till ett land. Troligtvis förklaras detta av att varken Kina och Ryssland återfinns bland de länder som får bistånd efter 2007, och till dessa länder exporterar Sverige mycket. Som synes omfattar dock den första regressionen endast 53 av alla 144 länder. Detta beror till stor del på variabeln CPIA, som i den variant jag har tillgång till endast finns tillgänglig för

¹ Om det finns två grupper, A och B, kan oddskvoten definieras som (sannolikheten för att A är framgångsrik/sannolikheten för att A inte är framgångsrik)/(sannolikheten för att B är framgångsrik/sannolikheten för att B inte är framgångsrik). I föreliggande studie är grupp A de länder som mottar bistånd efter omläggningen och grupp B de länder som inte gör det. En oddskvot på 15 för en kontinuerlig förklarande variabel säger därför att oddsen för att ett land får bistånd är 15 gånger högre om variabeln ökar en enhet och alla andra förklarande variabler konstanthålls. För en dummyvariabel blir tolkningen att oddsen är 15 gånger högre för ett land att få bistånd om det har värdet 1 än om det har värdet 0. Notera att en oddskvot mellan 0 och 1 innebär en negativ effekt på sannolikheten att få bistånd.

Variabler	(1) Alla variabler	(2) CPIA och gini exkluderade, samma länder	(3) CPIA och gini exkluderade, maximalt antal länder	(4) Principal- komponenter, maximalt antal länder
HDI	0 (6)	0* (6,1)	0* (3,4)	0,004* (2,9)
Gini-koefficient	0,98 (0,07)			
CPIA	40,4 (2,4)			
Korruptionsindex	0,06 (3,2)	0,80 (2,7)	0,64 (0,97)	0,72 (0,72)
Bistånd som andel av BNP	0,53 (1,38)	0,71 (1,4)	1,4 (0,98)	1,2 (0,91)
Demokratiskt index	2,5* (0,5)	2,3 (0,53)	1,9** (0,3)	
Demokratisk utveckling	4 (1,1)	3,4 (0,9)	3,8** (0,5)	
Mänskliga rättigheter	0,84 (0,66)	0,67 (0,65)	1,3 (0,41)	
Frihetsindikator				4,1*** (0,42)
Log(export)	0,5** (0,3)	0,65 (0,27)	0,81 (0,22)	
Antal år som svensk biståndsmottagare	0,94 (0,11)	0,91 (0,12)	0,94 (0,04)	
Svenskt bistånd som andel av allt bistånd	18,5 (22,2)	6,5 (19,3)	2,4 (9,4)	
Land till land-relationer				0,42 (0,6)
Storleken på svenskt bistånd	1,1 (0,1)	1,1 (0,1)	1,1*** (0,1)	1,1*** (0,1)
Antal biståndsgivare 2009	1,5 (0,29)	1,6** (0,23)	1,2** (0,1)	1,2** (0,5)
Antal observationer	53	53	102	102

Tabell 2
Regressionsresultat:
faktorer som påverka-
de valet av bistånds-
mottagare

Anm: Utfallsvariabeln är om ett land får bistånd från Sverige efter 2007 eller inte. Resultaten anges i form av oddskvoter. Standardavvikelser anges inom parentes. *, ** och *** indikerar statistisk signifikans på 10, 5 respektive 1 procent nivå.

Källa: Se tabell 1.

ett begränsat antal länder. Likaså har gini-koefficienten endast observationer för 77 av samtliga 144 länder.

För att hantera detta exkluderas CPIA och gini-koefficienten. Därefter genomförs samma regression igen, med samma antal länder för att visa på variablernas inverkan på helheten. Kolumn 2 visar dessa resultat. Som ses förändras signifikansen av vissa variabler, men endast marginellt, och CPIA- och gini-indikatorerna tycks inte ha haft någon större inverkan på helheten. Detta innebär att dessa kan exkluderas och ett större urval användas.

I den tredje kolumnen, där CPIA och gini-indikatorerna har exkluderats, ökar antalet observationer till 102 av alla världens biståndsmottagarländer, vilket är en ökning med nästan 100 procent. Det är främst de två demokrativariablerna som tycks viktiga. Även storleken på svenskt bistånd innan omorganisationen samt antalet biståndsgivare 2009 är signifikanta, men till skillnad från demokratiindikatorerna verkar dessa variablers inverkan vara marginell.

Landfokuseringsprocessen innehåller ett stort antal indikatorer. Då den beroende variabeln endast består av de 33 länder som fick bistånd efter 2007 kan det hävdas att frihetsgraderna därför är aningen begränsade. För

att hantera denna möjliga begränsning skapas ett antal nya variabler av de tidigare av UD valda frihetsindikatorerna, såsom demokrati, demokratisk utveckling samt mänskliga rättigheter, samt de tidigare diskuterade landrelationerna. Det görs genom principalkomponentanalys, vilket är en metod som skiljer ut de liknande grunddragen i två eller fler indikatorer och skapar en ny variabel med detta material. De två nya variablerna består till 50-60 procent av de variabler de är extraherade från. Denna metod tillåter mig att reducera antalet kontrollvariabler, vilket genererar högre frihetsgrader i regressionen. Resultaten ses i kolumn 4. I denna specifikation ger den nya frihetsvariabeln, storleken på svenskt bistånd 2006 och antalet biståndsgivare 2009 signifikanta resultat. Även HDI erhåller signifikans, men storleken på koefficienten är liten. Resultaten liknar dem i tidigare specifikationer.

Sammanfattningsvis kan sägas att olika typer av frihetsindikatorer tycks ha haft störst inverkan på den svenska omorganisationen av biståndet under 2007. Det är överraskande hur liten inverkan SIDA:s relationer till olika biståndsmottagare har haft på processen.

Som nämnts tidigare har bl a Alesina och Dollar (2000) samt Kuziemko och Werker (2006) visat att bistånd till stor del ges till vissa länder av politiska och strategiska skäl. Därför har jag också undersökt hur valet av svenska biståndsländer påverkades av en indikator som fångar just detta.

Ett politiskt perspektiv på landfokuseringsprocessen

I den här sektionen inkluderas en variabel som mäter politiska relationer till möjliga biståndsländer i form av samarbeten med de delaktiga partiernas internationella organ. Variabeln är en dummy som har värdet 1 om samarbete förelåg och som annars har värdet 0. I tabell 3 nedan presenteras regressionsresultat på samma form som tidigare, där den beroende variabeln är binär och mäter om ett land har fått svenskt bistånd efter 2007 eller inte.

I kolumn 1 används precis som tidigare de variabler som av UD ansågs viktiga i landfokuseringsprocessen. Utöver dessa har partivariabeln nu inkluderats. Även här fås liknande resultat som vid tidigare specifikationer – HDI, demokrati samt storleken på det svenska biståndet till ett visst land genererar signifikanta resultat (men HDI:s inverkan är noll). Den stora skillnaden är partiindikatorn, vilken genererar hög signifikans och visar att oddsen att vara bland de 33 utvalda länderna i omorganisationen av svenskt bistånd ökar med 109 gånger om ett land har ett samarbete med ett av de fyra partier som fattade beslutet.

Kolumn 2 använder samma variabler som i kolumn 4 i tabell 2, dvs de variabler som genererades genom principalkomponentanalysen för att öka antalet frihetsgrader i regressionen och ge den extra styrka. Även här fås samma resultat som tidigare – den politiska indikatorn har en starkt signifikant inverkan på valet av länder, även om storleken på inverkan är något lägre i denna specifikation.

Den politiska indikatorn består av de fyra partier som var involverade

Variabler	(1) CPIA och gini exkluderade, maximalt antal länder	(2) Principalkompo- nenter, maximalt antal länder	(3) Principalkomponen- ter, maximalt antal länder, uppdelad politisk indikator
HDI	0*** (5,2)	0*** (4,2)	0*** (4,3)
Korruptionsindex	0,16 (1,4)	0,38 (0,75)	0,69 (0,83)
Bistånd som andel av BNP	3,3 (1)	2,6 (1,3)	1,9 (1)
Demokratiindex	3,8** (0,6)		
Demokratisk utveckling	12,4** (1,1)		
Mänskliga rättigheter	3,1* (0,6)		
Frihetsindikator		8,6*** (0,72)	5,2*** (0,4)
Log(exports)	1,1 (0,25)		
Antal år som svensk biståndsmottagare	0,94 (0,06)		
Svenskt bistånd som andel av allt bistånd	14,9 (11,7)		
Land till land-relationer		0,85 (0,67)	0,62 (0,69)
Storleken på svenskt bistånd	1,8* (0,09)	1,2** (0,07)	1,2** (0,08)
Antal biståndsgivare 2009	1,4 (0,21)	1,1 (0,15)	1,1 (0,15)
Politisk dummy	109,8*** (1,2)	36,5*** (1,3)	
Moderaterna			26,9** (1,4)
Centerpartiet			6,7* (1,2)
Folkpartiet			0,37 (1,7)
Kristdemokraterna			3 (1,6)
Antal observationer	102	102	102

Tabell 3
Regressionsresultat:
faktorer, inklu-
sive politiska, som
påverkade valet av
biståndsmottagare

Anm: Utfallsvariabeln är om ett land får bistånd från Sverige efter 2007 eller inte. Resultaten anges i form av oddskvoter. Standardavvikelse anges inom parentes. *, ** och *** indikerar statistisk signifikans på 10, 5 respektive 1 procents nivå.

Källa: Se tabell 1.

i omorganisationen av svenskt bistånd under 2007. I kolumn 3 delas den politiska indikatorn upp i de fyra partier som var involverade i landfokuseringsprocessen, vilket ger en möjlighet att se vilket av de fyra partierna som hade störst inverkan på processen. Denna specifikation visar att de partier som fick flest röster i det svenska valet 2006, Moderaterna och Centerpartiet, också var de partier som hade en statistiskt signifikant inverkan i processen. Allra störst effekt hade det största partiet, Moderaterna. Om Jarl Hjalmarsson-stiftelsen, Moderaternas biståndsorganisation, hade ett samarbete med ett land ökade oddsen att det landet valdes när det svenska biståndet omorganiserades nästan 27 gånger.

4. Slutsatser

Den här studien har analyserat den svenska landfokuseringsprocessen, då det svenska biståndet omorganiserades och antalet samarbetsländer mins-

kade från 67 till 33. Avsikten har varit att undersöka vilka faktorer som påverkade politikerna att välja just de 33 länder som slutligen valdes. Inte minst har jag velat studera om det grundar sig på att just dessa länder är i störst behov av svenskt bistånd och/eller om beslutet har styrts av politiska intressen.

Studien visar att det som tycks ha haft störst inflytande i valet av de 33 länderna är huruvida länderna i fråga hade ett samarbete med ett av de fyra partier som var delaktiga i beslutet att omorganisera det svenska biståndet. Oddsens att bli ett av de 33 länderna ökade 109 gånger jämfört med om ett samarbete med någon av de politiska partiernas internationella organisationer inte fanns. Den här effekten är starkast för de två partier som fick flest röster i valet 2006, Moderaterna och Centerpartiet. Samtidigt förefaller officiella svenska biståndsrelationer genom SIDA att ha haft liten eller ingen inverkan på valet av de nya samarbetsländerna.

Andra faktorer som visar sig ha varit betydelsefulla är olika typer av frihetsindikatorer. Den institutionella kvalitén inom landet visar sig inte ha någon större inverkan i det svenska beslutet, något som dock möjligen förklaras av begränsad datatillgång.

Resultaten tycks sammantaget stödja tidigare forskning som visar att bistånd ofta ges till ett visst land av politiska eller strategiska skäl från givarlandet. Att den svenska regeringen har baserat sitt beslut på respektive partis relation till varje land kan antingen tolkas som att regeringen vill stärka partiorganisationernas ställning inom svenskt bistånd eller som ett bevis på att SIDA:s relationer till biståndsländer, som utvecklats under mer än 50 år, inte har ansetts vara värdefulla nog.

Att relationerna till de partibundna biståndsorganisationerna tas med i bedömningen behöver inte nödvändigtvis vara negativt, då biståndsrelationer är en viktig parameter för ett bra bistånd. Det problematiska i att använda dessa relationer är dock att partiorganisationerna främst arbetar med politiska och demokratiska frågor, medan det övergripande målet för det svenska biståndet ska vara minskad fattigdom för att uppnå millenniemålen. Räcker då partiorganisationernas relationer för att uppnå dessa mål?

REFERENSER

Alesina, A och D Dollar (2000), "Who Gives Foreign Aid to Whom, and Why?", *Journal of Economic Growth*, vol 5, s 33-63.

Burnside, C och D Dollar (2000), "Aid, Policies, and Growth", *American Economic Review*, vol 90, s 847-868.

Collier, P och D Dollar (2001), "Can the World Cut Poverty in Half? How Policy Reform and Effective Aid Can Meet International Development Goals", *World Development*, vol 29, s 1787-1802.

Collier, P och D Dollar (2002), "Aid Allocation and Poverty Reduction", *European Economic Review*, vol 46, s 1475-1500.

Easterly, W, R Levine och D Roodman (2004), "Aid, Policies, and Growth: Comment", *American Economic Review*, vol 94, s 774-780.

Economist Intelligence Unit (2006), *Democracy Index*, *The Economist*, London.

Freedom House (2002), *Freedom House Annual Report 2002*, Freedom House, Washington.

Freedom House (2006), *Freedom House Annual Report 2006*, Freedom House, Washington.

Gibney, M och R Wood (2010), "The Political Terror Scale (PTS): A Re-introduction and a Comparison to CIRI", *Human Rights Quarterly*, vol 32, s 367-400.

- Kuziemko, I och E Werker (2006), "How Much Is a Seat on the Security Council Worth? Foreign Aid and Bribery at the United Nations", *Journal of Political Economy*, vol 114, s 905-930.
- McGillivray, M (2003), "Aid Effectiveness and Selectivity", WIDER Discussion Paper 2003/71, United Nations University, Helsingfors.
- OECD (2000), *Development Co-operation Review, Sweden*, förhandstryck av *DAC Journal* 2000, vol 4, OECD, Paris.
- OECD (2005a), *Development Co-operation Review, Sweden*, förhandstryck av *DAC Journal* 2005, vol 6, OECD, Paris.
- OECD (2005b), *The Paris Declaration on Aid Effectiveness*, OECD, Paris.
- OECD, Databaserna DAC och CRS, olika år.
- Odén, B och L Wohlgemuth (2010), "Svensk biståndspolitik i ett internationellt perspektiv", *Perspectives* 18, Institutionen för globala studier, Göteborgs universitet.
- Regeringskansliet (2007a), "Ett fokuserat bilateral utvecklingssamarbete", Utrikesdepartementet, Regeringskansliet, Stockholm.
- Regeringskansliet (2007b), "Guidelines: Decisive Factors for Country Focus", memorandum, Regeringskansliet, Stockholm.
- Regeringens Proposition (1962:100), *Proposition till riksdagen angående svenskt utvecklingsbistånd*.
- SCB (2006), *Handel med varor och tjänster*, SCB, Stockholm.
- Segerfeldt, F (2011), "Därför fungerar inte bistånd", *Ekonomisk Debatt*, årg 39, nr 2, s 20-30.
- Transparency International (2006), *Annual Report 2006*, Transparency International, Berlin.
- UNDP (2006), *Human Development Report: Beyond Scarcity: Power, Poverty and the Global Water Crisis*, Förenta Nationerna, New York.
- Världsbanken (2006), *Open Data*, Världsbanken, Washington, DC.